

Fraudemonitor 2015

Openbaar Ministerie

1 Inleiding

Bij brief van 19 december 2014 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal¹ rapporteerde de minister van Veiligheid en Justitie over de behaalde resultaten en de voortgang van de uitvoering van het actieplan tegen fraude met publieke middelen. Bij die gelegenheid heeft de minister aangekondigd dat het Openbaar Ministerie (OM) een fraudemonitor ontwikkelt die cijfers en kwalitatieve informatie zal bevatten over de hoofdthema's uit de Rijksbrede aanpak van fraude en de belangrijkste vormen van fraude tussen burgers en bedrijven, waarover ook kwantitatieve afspraken gemaakt zijn tussen OM en politie.

Het OM is exclusief belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Het vindt zijn legitimatie in de bescherming van burgers, bedrijven en instanties tegen ongeoorloofde aantasting van hun integriteit, fysiek of anderszins. Het strafrecht draagt door normbevestiging, correctie en afkeuring van crimineel gedrag, de mogelijkheid van bestraffing (bedreiging met gevangenisstraf of geldboete) en herstel van de geleden schade bij aan een veilige en rechtvaardige samenleving. Het optreden van het OM heeft daarbij vooral maatschappelijke betekenis als de gepleegde interventies zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn voor slachtoffers/benadeelden, daders en hun omgeving. Die zichtbaarheid heeft meerdere facetten. Uiteraard is het optreden van het strafrechtelijke apparaat daar één van. Het inzichtelijk maken van de inspanningen en prestaties is een ander facet. Voor wat betreft de strafrechtelijke bestrijding van fraude en financieel-economische criminaliteit, gebeurt dat in deze (eerste) fraudemonitor.

Fraude is een containerbegrip waarbinnen uiteenlopende strafrechtelijke delictsomschrijvingen vallen. De strafrechtelijke bestrijding van fraude geschiedt door verschillende (bijzondere) opsporingsdiensten onder gezag van meerdere OM-onderdelen, elk met hun eigen sturings- en verantwoordingsystemen, met variëteit in (het niveau van) de doelstellingen. Om een eenduidig overzicht te verkrijgen is voor 2015 in de registratiesystemen van zowel politie als OM een nieuwe, gelijklopende set classificaties opgenomen die het mogelijk maakt om de strafrechtelijke prestaties in de bestrijding van fraude tegen burgers en bedrijven beter inzichtelijk te maken.

Dit is de eerste editie van de fraudemonitor. Het OM zal ook de komende jaren rapporteren over de strafrechtelijke prestaties op het terrein van de strafrechtelijke fraudebestrijding. In dat kader zal de fraudemonitor verder worden ontwikkeld.

Fraude ondermijnt

Fraude is een vorm van ondermijnende criminaliteit. Dergelijke criminaliteit verzwakt of misbruikt de structuur van de maatschappij, leidend tot een aantasting van haar sociaal-culturele, economische, politieke, technologische en ecologische fundamenten en van het stelsel dat haar beschermt. Ondermijnende criminaliteit schaadt direct de economie, soms de veiligheid, infrastructuur of de volksgezondheid.

¹ Kamerstukken II, 2014/15, 17050, nr. 496.

Bij de bestrijding van fraude ligt de nadruk op een brede integrale aanpak (van preventie tot repressie, privaat en publiek), met focus van het strafrecht op fraudezaken indien inzet van het strafrecht de meest aangewezen interventie is. Er wordt ingezet op een verschuiving van een meer incidentgerichte, gefragmenteerde aanpak, naar een proactieve, integrale aanpak die zich scherper concentreert op de ernstige vormen van fraude, waarbij wordt ingezet op de aanpak van onderliggende structuren. Tevens wordt ingezet op een subjectgerichte aanpak van beroepsfraudeurs. Fraude staat immers veelal niet op zichzelf. Het is meestal onderdeel van een bredere criminele handelwijze, waarbij combinaties mogelijk zijn van diverse delicten. Het is hierbij van belang dat informatie ten aanzien van fraude tussen verschillende partijen gedeeld wordt zodat effectiever kan worden opgetreden tegen criminelen die zich (onder meer) met fraude bezig houden.

Fraudemonitor

Deze monitor geeft weer welke resultaten bij de aanpak van bepaalde vormen van fraude *met het strafrecht* zijn behaald in 2015. Dit betekent dat deze monitor nadrukkelijk slechts een deel beslaat van het geheel aan inspanningen tegen fraude. Het strafrecht is immers een onderdeel in de aanpak van fraude. Het is daarom van belang te realiseren dat de hier beschreven resultaten niet op zichzelf staan maar in een breder verband gezien moeten worden. Juist de manier waarop en de mate waarin het strafrecht in relatie staat tot andere maatregelen (onder meer preventie, civiel, fiscaal of bestuurlijk optreden) is van belang voor het effect van het strafrecht. De inzet van het strafrecht is voortdurend onderwerp van gesprek tussen betrokken publieke en private organisaties bij de verschillende fraudedomeinen. De criteria die hierbij een rol spelen vormen gezamenlijk het kwalitatieve kader voor de inzet van het strafrecht bij fraude.

In deze monitor wordt door middel van cijfers een beeld gegeven van de strafrechtelijke prestaties in de strijd tegen fraude waarbij burgers, bedrijven en overheid in 2015 slachtoffer werden. Die cijfers worden kwalitatief geduid door een beschrijving vooraf van het algemene selectiekader van zaken en door het uitlichten van een aantal specifieke strafzaken bij diverse afzonderlijke thema's. Op die manier wordt belicht dat achter iedere zaak een ingewikkeld maatschappelijk probleem kan schuilgaan die een daarop toegesneden aanpak vraagt.

2 Positionering van het strafrecht bij fraudebestrijding: kwalitatief kader

Het strafrecht kan naar zijn aard niet de oplossing zijn voor maatschappelijke problemen. Straffen is niet altijd het meest effectieve middel. Toepassing van het strafrecht kan wel bijdragen aan het voorkomen van herhaling. Het wordt gericht en overwogen ingezet. Steeds zal een afweging worden gemaakt van welk instrument in de voorliggende situatie het meeste effect uitgaat. Dit geldt ook voor het terrein van fraudebestrijding.

Fraude vraagt om een gelaagde en diverse aanpak. Strafrechtelijk optreden is daarvan een belangrijk onderdeel. Met de effectieve aanpak van de juiste zaken legt het strafrecht fenomenen bloot en worden verdachten opgespoord en vervolgd.

In elke zaak kijkt het OM eerst naar de rol van betrokkenen. Op grond daarvan wordt een interventie- of zaaksstrategie bepaald. Soms brengt het OM verdachten voor de rechter, soms doet het zaken op een alternatieve manier af. Bijvoorbeeld als door (afgedwongen) compliance maatregelen het vertrouwen bestaat dat herhaling van crimineel gedrag in de toekomst is uitgesloten. Als geen sprake is van strafbaar, maar wel van laakbaar gedrag, deelt het OM informatie, opdat een toezichthouder of tuchtorgaan passend kan optreden.

De aanpak wordt bepaald met behulp van het zogenaamde *kwalitatief kader* dat onder meer de uitgangspunten voor het bepalen van de inzet van strafrecht (opsporing en vervolging) schetst en daarmee handvatten biedt bij de weging en selectie van zaken. Het kwalitatief kader bestaat uit meerdere lagen: van de afbakening van het domein als meer abstracte naar meer concrete afwegingen gericht op de afzonderlijke zaak.

Een individuele strafzaak kan direct effect hebben: de fraude stopt, een fraudeur verdwijnt achter de tralies en schade wordt vergoed. De zaak bevestigt ook de norm en er kan generiek preventieve werking vanuit gaan. Dit betekent niet dat het fraudefenomeen is opgehouden te bestaan. Daarvoor zijn soms andere civiele en bestuurlijke middelen nodig die zowel preventief als repressief kunnen werken. Het effect van een individuele strafzaak wordt groter als de civiele en bestuurlijke barrières maximaal worden benut. Het strafrecht wordt dan niet als klassiek *ultimum* remedium ingezet maar veel dynamischer als *optimum* remedium: in de gevallen, op de momenten en op de wijze dat het als middel echt wat toevoegt.

Om de beschikbare middelen goed in te zetten en elkaar optimaal te laten versterken vindt frequent overleg tussen de relevante publieke en private partijen plaats. De mate waarin en de manier waarop civiele, fiscale en bestuurlijke (preventieve en repressieve) maatregelen al worden ingezet tegen een fraudevorm speelt mee bij de weging van zaken voor strafrechtelijk optreden. De aanvullende functie van het strafrecht aan andere middelen is een belangrijk uitgangspunt bij de kwalitatieve weging van strafzaken.

Uiteindelijk zijn in meer of mindere mate kenmerkende factoren bij de weging en prioriteitstoekenning te onderscheiden die worden betrokken in de afweging. Dan gaat het om de omvang van de schade, de weerbaarheid van het slachtoffer (dit geldt vooral als

onderscheidend criterium bij horizontale fraude), het te beschermen belang of de genomen preventieve/beschermende maatregelen.

De feiten en omstandigheden van het individuele geval en de onderlinge samenhang van de kenmerkende factoren spelen in belangrijke mate een rol bij de prioritering. Per geval wordt gekeken naar de ernst van de normoverschrijding, mate van verwijtbaarheid (of bijvoorbeeld sprake is van een slordigheid of juist van grove schuld) en de vraag of een verdachte voor het eerst de fout in gaat of de fraude stelselmatig pleegt. De bewijsbaarheid van een specifiek geval is verder uiteraard ook altijd een belangrijk criterium.

Publiek-private samenwerking

Een voorbeeld van afspraken met private partijen om de inzet van het strafrecht nog beter af te stemmen op civiele mogelijkheden is het convenant dat gesloten is tussen het Verbond van Verzekeraars, Zorgverzekeraars Nederland, de politie en het OM. Op grond van dit convenant worden periodiek thema's afgesproken waar steun van het strafrecht extra effect zou kunnen hebben en de civiele instrumenten kan ondersteunen. Het uitgangspunt van de afspraken is nadrukkelijk dat de branche vermoedens van fraude zelf onderzoekt en waar nodig zelf civielrechtelijk afdoet. Op een aantal thema's lijkt het strafrecht een nuttige stok achter de civiele deur. Voorbeelden van dergelijke thema's zijn in 2015 geweest: opzetaanrijdingen en fraude met inkomstenverzekeringen.

Ook met de bancaire sector wordt intensief samengewerkt. Zowel in structureel verband (FEC -verband²) als op ad hoc basis. Tevens vindt periodiek overleg over fraude in het betalingsverkeer plaats in de Werkgroep Veiligheid van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer. In deze werkgroep worden de laatste ontwikkelingen en trends besproken zowel qua modi operandi als op het gebied van technische ontwikkelingen zoals nieuwe betalingsmogelijkheden. Door deze overleggen wordt vroegtijdig gesignaleerd welke dreigingen en kwetsbaarheden er in het betalingsverkeer zijn of dreigen. Ook hierdoor wordt het strafrecht effectiever en in afstemming op de mogelijkheden in de private sector ingezet.

In het kader van faillissementsfraude wordt steeds intensiever samengewerkt met curatoren en rechters-commissarissen belast met faillissementszaken. Deze laatsten organiseren steeds frequenter zogenoemde spreekuren faillissementsfraude waar curatoren kwesties aan de orde kunnen stellen die in gezamenlijkheid met OM, FIOD en politie worden besproken. Hier wordt niet besloten over inzet van strafrecht. Er wordt juist gezien welke mogelijkheden er zijn om de boedel beter te dienen en hoe eventuele onregelmatigheden verder kunnen worden onderzocht. Door deze overleggen neemt de kwaliteit toe van zaken die eventueel het strafrecht instromen. Dit komt met name doordat in veel gevallen de curator zelf nog vergaande bevoegdheden kan inzetten en via de civiele weg orde op zaken kan stellen. Voor het strafrecht blijven dan vooral zaken over waar civielrechtelijke mogelijkheden onvoldoende effectief zijn, de specifieke bevoegdheden van het OM nodig zijn alsook andere sancties op zijn plaats zijn.

Naast de strafrechtelijke aanpak van oplichters op internet, vindt al langere tijd intensieve publiek-private samenwerking plaats op het terrein van internetoplichting, ook wel fraude

² Het Financieel Expertise Centrum (FEC) is een samenwerkingsverband tussen autoriteiten met een toezicht-, controle-, vervolgings- of opsporingstaak in de financiële sector en is opgericht om de integriteit van deze sector te versterken.

met online handelsplaatsen genoemd. Het Landelijk Meldpunt Internetoplichting vervult hierbij een belangrijke rol. Meldingen over oplichters op de diverse online-handelsplaatsen kunnen eenvoudig, vaak online, worden gedaan. Ze worden vervolgens geanalyseerd en gebundeld. Zowel publieke als private partijen nemen actie. De online handelssites bieden bijvoorbeeld preventieve instrumenten om aanbieders of kopers te kunnen checken op betrouwbaarheid. Banken nemen actie in de richting van een rekeninghouder wiens rekeningnummer stelselmatig wordt gebruikt voor oplichtingspraktijken.

3 Verticale fraude

In de rijksbrede aanpak van fraude werkt een groot aantal overheidspartijen samen om fraude met overheidsgeld te bestrijden. Ook in 2015 heeft het OM meegewerkt in verschillende projecten. Een daarvan is het rijksbrede actieplan om zogenaamde faciliterende fraudefenomenen aan te pakken. Dit betreft faillissementsfraude, gefingeerde dienstbetrekkingen en identiteitsfraude. Deze vormen van fraude zijn in veel gevallen een middel om verdere schade aan te richten bij burgers, ondernemers en de overheid.

Ook de subjectgerichte aanpak is een van de speerpunten. Met die aanpak wil het OM de activiteiten van beroepsfraudeurs beter detecteren en bestrijden, met de juiste mix van interventies. De praktijk laat namelijk zien dat sancties vanuit één afzonderlijke organisatie de beroepsfraudeur soms slechts tijdelijk hinderen. De subjectgerichte aanpak bestaat uit het structureel samenbrengen van informatie over beroepsfraudeurs van verschillende overheidsorganisaties. Op basis van vastgestelde selectiecriteria kunnen vervolgens fraudeurs worden geselecteerd die aangepakt kunnen worden. Ook wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn om barrières op te werpen tegen nieuwe financieel-economische criminaliteit. Gegeven de bestaande wettelijke mogelijkheden van gegevensuitwisseling wordt 'aan tafel' individuele casuïstiek ingebracht. Aan deze casustafels wordt onderzocht hoe een beroepsfraudeur aangepakt kan worden en welke barrières opgeworpen worden om herhaling van misdrijven te voorkomen.

De resultaten samengevat

- De inzet van de bijzondere opsporingsdiensten op het terrein van verticale fraude geschiedde in 2015 overwegend op van tevoren bepaalde thema's.
- Thematische afstemming met diverse toezichthouders en gerichte intelligence speelden een belangrijke rol bij het verwerven van zaken. De kwaliteit van zaken, in de zin van de relevantie van de zaken, was daardoor hoog.
- In 2015 werden 1176³ verdachten van verticale fraude door het OM ingeschreven.
- 944 zaken werden in 2015 afgedaan. Daarvan werd 44% voor de rechter gebracht. In 84% van die gevallen leidde dat tot een schuldigverklaring. Van de door het OM afgedane zaken is 34% afgedaan met een onvoorwaardelijk sepot. 45% van de onvoorwaardelijke sepot was op grond van beleidsmatige keuzes in de zaak. Dat betekent dat het OM op inhoudelijke gronden besluit dat inzet van het strafrecht niet opportuun is. Dat kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als een verdachte een relatief gering aandeel in de strafbare feiten heeft gehad of als de feitelijk leidinggever wordt vervolgd, er reeds geruime tijd is verstreken tussen het plegen van het feit en de beoordeling daarvan of wanneer een andere dan een strafrechtelijke afdoening de voorkeur heeft. In 38% procent van de onvoorwaardelijk sepot zaken was sprake van een technisch sepot, bijvoorbeeld omdat het ontbrak aan voldoende wettig en overtuigend bewijs.⁴

³ Voor het Functioneel Parket betreffen dit alle verdachten die door de FIOD en ISZW zijn aangeleverd: 923. Voor de overige OM-onderdelen zijn alle zaken geteld waarin één of meer van de geregistreerde feiten van de maatschappelijke classificatie sociale zekerheidsfraude zijn voorzien. Deze nieuwe maatschappelijke classificatie is per 1 januari 2015 beschikbaar gekomen. Dit zijn er 253. De gegevens van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) zijn niet opgenomen in deze fraudemonitor. Dat wordt betrokken bij de ontwikkeling van de Fraudemonitor.

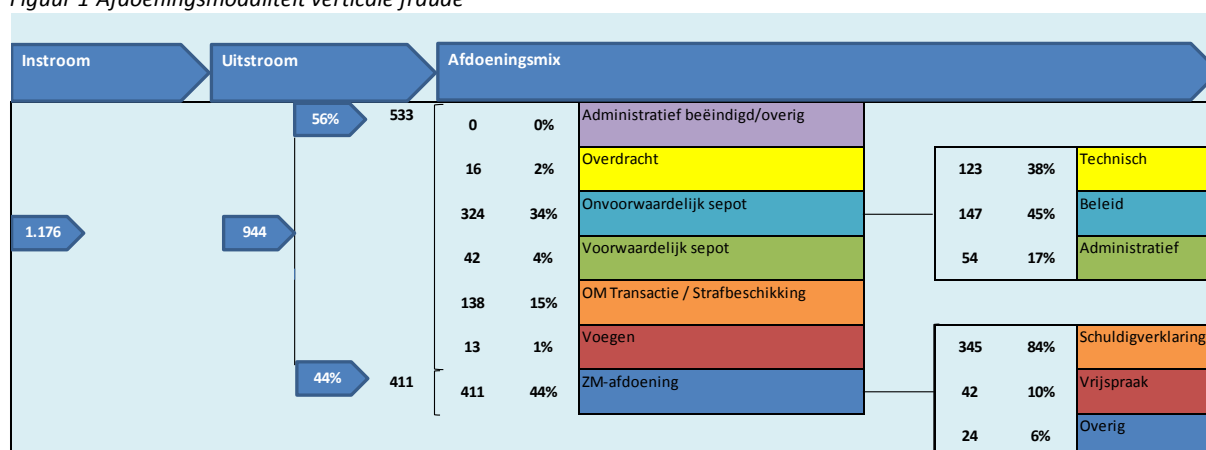
⁴ Dit laatste percentage is hoger dan het gemiddelde bij misdrijfzaken. Het OM zal de ontwikkeling van dit percentage bij de volgende Fraudemonitor bezien.

De afdoening van verticale fraude nader toelicht

Verticale fraude wordt opgespoord door gespecialiseerde bijzondere opsporingsdiensten (BOD'en) en vervolgd door het Functioneel Parket van het OM dat een aantal specifieke, specialistische aandachtsgebieden als werkterrein heeft.

De opsporing door de directie opsporing van de ISZW en door de FIOD heeft geleid tot een instroom van in totaal 1176 verdachten bij het Openbaar Ministerie. Hierna is weergegeven wat de afdoeningsmodaliteit van het geheel is geweest. Hierbij wordt opgemerkt dat de instroom niet een kalenderjaar-statisch iets is, maar een voortdurende aangelegenheid. Dit betekent dat de in 2015 afgedane zaken niet per se de in 2015 ingestroomde zaken betreffen. Sommige zaken lopen over de jaarwisseling heen of duren nu eenmaal langer dan een jaar om te behandelen. Zeker voor de complexe zaken geldt dit. Onderstaande cijfers bieden dus vooral een globaal inzicht over de trend van instroom en afdoening. Aangezien de meting gestart is per 1 januari 2015 is het eerste instroomgetal dat hier wordt weergegeven enigszins vertekend. Het instroomcijfer zegt iets over het aantal nieuwe zaken dat door de opsporingsdiensten is aangeleverd in 2015. Het afdoeningsgetal zegt iets over de door het OM afgedane zaken.

Figuur 1 Afdoeningsmodaliteit verticale fraude

Selectie opsporingsonderzoeken

Bij de strafrechtelijke aanpak streven de BOD'en en het OM naar het doen van betekenisvolle zaken. Betekenisvolle zaken zijn zaken waarbij het strafrecht relevant is doordat het daadwerkelijk van toegevoegde waarde is aan, of de voorkeur geniet boven, andere middelen. Vaak is daarbij sprake van complexe strafzaken die bijzondere eisen stellen aan opsporing en vervolging. Daarbij wordt veelal informatiegestuurd opgespoord, wordt gebruik gemaakt van bijzondere opsporingsbevoegdheden, wordt voorlopige hechtenis toegepast en de zaak wordt voor de meervoudige kamer gebracht.

Intelligence

In de handhaving worden keuzes gemaakt op strategisch, tactisch en operationeel niveau. De voorwaarden voor deze keuzes zijn gebaseerd op kwalitatief goede informatie en inzichtelijk gemaakt door middel van intelligence producten. De benodigde intelligence producten worden in overleg tussen het OM, de betrokken departementen en de BOD'en

per jaar bepaald, waarbij afspraken worden gemaakt over het onderwerp, de soort analyse en een planning voor de oplevering van de intelligence producten. Deze afspraken worden vervolgens jaarlijks vastgelegd in de Intelligence Agenda. Deze agenda is in beginsel leidend voor de betrokken BOD en het OM voor het inwinnen van signalen en informatie. Een en ander laat onverlet dat er altijd ruimte is om op basis van onvoorziene of actuele signalen en informatie, los van de geprioriteerde onderwerpen, tot opsporing en vervolging over te gaan.

Thematische focus voor opsporingsdiensten

Op basis van bovenstaande uitgangspunten en beschikbare intelligence trekken de ketenpartners, in afstemming met de betrokken vakdepartementen, zoveel mogelijk gezamenlijk op in de aanpak van bepaalde onderwerpen of thema's. Een themagerichte aanpak laat uiteraard nog steeds de mogelijkheid open om zaken te verwerven op basis van de actualiteit.

Voor de bijzondere opsporingsdiensten betekent zo'n thematische benadering dat de keuze voor de op te sporen zaken geschiedt binnen van tevoren bepaalde en met het OM afgestemde thema's en aandachtsgebieden. Op die manier wordt focus bepaald en behouden. Deze focus voor de opsporingsdiensten leidt daarmee tot instroom van zaken bij het OM binnen die aandachtsgebieden. De focus van de opsporingsdiensten wordt voor een groot deel in te besteden uren vastgesteld. Het OM registreert en rapporteert primair over aantallen verdachten. Elke verdachte wordt geregistreerd met een uniek parketnummer.

Thema uitgelicht: Zorgfraude

Zorgfraude is fraude met voor zorg bestemde gelden. Bij de (programmatische) aanpak van zorgfraude ligt de nadruk op de versterking van de netwerkaanpak, zowel aan de voor- als aan de achterkant. Aan de voorkant betekent dit onder andere het samenwerken in de Taskforce integriteit zorgsector (TIZ), waarin een groot aantal netwerkpartners deelneemt. Doel van deze taskforce is het verbeteren van de preventie, detectie en repressie van zorgfraude. De verschillende partijen in de zorgketen geven hiermee aan de aanpak van zorgfraude te versterken door intensiever samen te werken. Een van de uitkomsten van deze samenwerking is de inrichting van het Centraal meldpunt zorgfraude, dat in de loop van 2016 operationeel wordt.

Aan de achterkant gaat het om het onderzoeken van zorgfraudesignalen door bijvoorbeeld zorgverzekeraars, toezichthouders, de politie, de ISZW en de FIOD, ieder op hun eigen bevoegdheid. Deze onderzoeken kunnen leiden tot een administratief, tucht-, civiel-, bestuurs- of strafrechtelijk vervolg. Voor de strafrechtelijke opsporing en vervolging van zorgfraude zijn versterkingsgelden ten laste van de VWS begroting aan ISZW en FP ter beschikking gesteld. In het centraal selectieoverleg (CSO-zorg) worden onder voorzitterschap van het FP betekenisvolle fraudesignalen besproken en wordt beslist in welke zaken strafrechtelijk onderzoek door ISZW of FIOD volgt en welke signalen bestuursrechtelijk kunnen worden afgedaan door NZa en IGZ. Met de uitkomsten van onderzoeken naar zorgfraude kunnen via de ketensamenwerking aan de voorkant weer aanpassingen aan regelgeving en aan de inrichting van controle en toezicht worden gedaan.

Zorgfraude is een fraudesoort waardoor zowel de overheid als burgers kunnen worden benadeeld; het heeft kenmerken van zowel horizontale als van verticale fraude. Het onderwerp is voor wat betreft de strafrechtelijke opsporing dan ook zowel bij politie als bij bijzondere opsporingsdiensten belegd. De opsporing geschiedt, zoals bij alle opsporingsonderzoeken, onder het gezag van het OM.

Per brief van 28 januari 2016 heeft de minister van VWS aan de Kamer gemeld dat in 2015 in het CSO- Zorg 17 fraudesignalen zijn geaccepteerd voor strafrechtelijk onderzoek door ISZW of FIOD.⁵ Het is niet bekend welk aantal zorgfraudezaken in 2015 in totaal bij de politie in onderzoek zijn genomen.

Doorzoekingen en aanhoudingen in onderzoek naar PGB fraude

14 juli 2015 - Functioneel Parket

De directie Opsporing van de Inspectie SZW heeft vandaag, onder leiding van het Functioneel Parket, drie verdachten aangehouden op verdenking van stelselmatige fraude met Persoonsgebonden Budgetten (PGB). In dit onderzoek is onder andere samengewerkt met de Rijksrecherche. De Inspectie SZW heeft 10 woningen en bedrijfspanden in Schiedam, Rotterdam en Roosendaal doorzocht. Daarbij is beslag gelegd op diverse vermogensbestanddelen, zoals bankrekeningen en vier auto's omdat misdaad niet mag lonen. Tevens zijn er vuurwapens en munitie aangetroffen. Het totale wederrechtelijke voordeel voor de verdachten wordt voorlopig geschat op minimaal 2 miljoen. Onderzoek hiernaar loopt nog en dit bedrag kan nog toenemen.

Het onderzoek richt zich op drie zorgbureaus. Een zorgverzekeraar deed aangifte. De zorgbureaus leverden vermoedelijk minder zorg dan verantwoord werd of zij leverden geen zorg. De PGB indicaties, afgegeven door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), werden mogelijk door frauduleuze handelingen onterecht verstrekt dan wel opgehoogd. Daarnaast bestaat het vermoeden dat er sprake was van fictieve arbeidsovereenkomsten met zorgverleners uit Turkije. Op basis van deze arbeidsovereenkomsten werden de partners van zorgverleners naar Nederland gehaald.

Het vermoeden is dat de zorgbureaus samen met de budgethouders een PGB hebben aangevraagd. Sommige budgethouders werden door de zorgbureaus buiten spel gezet waardoor deze budgethouders geen zicht hadden op hun PGB. Onderzocht wordt in hoeverre de budgethouders op de hoogte waren van de ten onrechte verantwoorde zorg.

Fraude met PGB ondermijnt verzorgingsstaat

Het onderzoek wordt uitgevoerd door een team dat speciaal is opgericht om fraude met zorggeld aan te pakken. Dit team is onderdeel van de directie Opsporing van de Inspectie SZW en wordt gefinancierd door het ministerie van VWS.

Een PGB is een geldbedrag waarmee iemand die zorg, begeleiding of hulp behoeft, deze zelfstandig kan inkopen. Een zorgbehoevende heeft daarvoor een indicatie voor zorg nodig. Het geld is alleen bedoeld voor zorg en mag niet worden uitgegeven aan andere zaken. Fraude met PGB ondermijnt de verzorgingsstaat.

⁵ Kamerstukken II 2015/16, 34300-XVI, nr. 153.

Thema's van de Belastingdienst uitgelicht

Veel meldingen voor strafrechtelijk onderzoek komen van de Belastingdienst. Deze meldingen zijn gebaseerd op bevindingen van de Belastingdienst in het kader van het klantcontact met belastingplichtigen. De aandachtsgebieden van de Belastingdienst zijn gebaseerd op zowel landelijk vastgestelde thema's als op regionale toezichtsplannen. Bij de invulling en concretisering van de genoemde thema's werken de FIOD en het FP nauw samen met de Belastingdienst.

De volgende speerpunten zijn benoemd waarbij de inzet van het strafrecht is voorzien:

- fiscaal: systeemfraude (o.a. BTW- en Voorlopige-Teruggave-fraude), onbekende belastingplicht, tijdige aangifte;
- arbeidsmarkt en veelplegers;
- toeslagen: kinderopvangtoeslag;
- douane: strategische goederen en internationale sanctiemaatregelen, precursoren en verdovende middelen, (inbreuken op de) intellectuele eigendom en grensoverschrijdend geldvervoer in relatie tot witwassen.

FIOD, Politie, Douane en Functioneel Parket treden samen op tegen merkvervalsing

25 september 2015 - Functioneel Parket

De FIOD, Politie en de Douane hebben deze week onder leiding van het *Functioneel Parket* doorzoeken en inbeslagnames gedaan in opslagloodsen en woningen in verschillende onderzoeken naar intellectuele eigendomsfraude (merkvervalsing). De verdenking in de onderzoeken is dat verdachten merkvervalste goederen zoals kleding, parfums, sigaretten, schoenen en racefietsvelgen verkochten.

Doorzoeken

Deze week zijn door heel Nederland meer dan 50 opslagplaatsen van merkvervalste artikelen en 6 woningen doorzocht. Bij de doorzoeken zijn ruim 100.000 stuks kleding, parfum, horloges, schoenen en tassen in beslag genomen en 4.200 losse merkemblemen. Bij de doorzoeken zijn daarnaast ook nog aangetroffen; 8,5 kg hennep en benodigdheden voor een kwekerij, explosieven, zwaar vuurwerk, vals geld, gestolen goederen, waterpijptabak (1.360 kilo) en (nep)wapens. Ook zijn er duizenden (merkvervalste) sigaretten in beslag genomen. Over deze sigaretten was geen accijns afgedragen. Verder zijn een aantal merkvervalste racefietsvelgen in beslag genomen. De goederen vertegenwoordigen een geschatte waarde van ruim 4 miljoen euro. Een van de grote gecoördineerde acties van deze week vond plaats op zaterdag rondom de Beverwijkse Bazaar, waar onderzoeken zijn ingesteld naar de op deze bazaar aangeboden artikelen. Vastgesteld is dat er door meerdere aanbieders merkvervalste kleding, tassen, parfums en schoenen werd aangeboden.

Aanhoudingen en beslag

Gedurende de week zijn 15 verdachten *aangehouden*. Van de aangehouden verdachten zijn er inmiddels 11 heengezonden met een *dagvaarding*, *transactie* (geldboete) of *taakstraf*. Meerdere aanhoudingen en doorzoeken worden niet uitgesloten. Ook is er beslag gelegd op een aantal onroerende zaken, meer dan € 55.000,- aan contant geld, auto's en er is beslag gelegd op een aantal bankrekeningen van verdachten.

Auteursrechten op Designstoelen

In deze week is een transactie tot stand gekomen voor de inbreuk op auteursrechten op designkuiptoelen. Deze stoelen waren eerder door de *FIOD*, in samenwerking met de Douane, na een tip in beslag genomen.

Zittingen bij de Rechtbanken

Gedurende deze week zijn ook enkele zaken op zitting behandeld. Op 21 september 2015 vond de regiezitting plaats in Almelo van een merk- en accijnszegelvervalsingszaak waarbij een groot aantal merkvervalste doppen van een bekend wodka merk in beslag zijn genomen. Op vrijdag 25 september staat de inhoudelijke behandeling van een merkvervalsingszaak van elektronicatoebehoren gepland in Zutphen.

Vernietiging

De in beslag genomen merkvervalste artikelen evenals de eerder in beslag genomen designkuiptoelen zijn direct vernietigd. Bij de vernietiging wordt maximaal gerecycled zodat grondstoffen opnieuw gebruikt kunnen worden. Verder is er nog beslag gelegd op een aantal onroerende zaken, meer dan € 55.000,- aan contant geld, auto's en er is beslag gelegd op een aantal bankrekeningen van verdachten.

Uitnodigingen opslaghouders op het FP

Uit een groot aantal strafrechtelijke onderzoeken is naar voren gekomen dat verdachten gebruik maken van Self storage bedrijven voor de opslag, distributie en verkoop van merkvervalste waren. De bij deze fraude betrokken Self storage bedrijven zullen een uitnodiging ontvangen van het *Functioneel Parket* voor een bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst zal met de Self storage bedrijven, onder meer, gesproken worden over hun rol bij de handel in merkvervalste artikelen die in de toekomst nader zal worden gemonitord en zullen zij nader worden voorgelicht over hoe zij dit soort criminaliteit in de toekomst mee kunnen helpen voorkomen.

Merkenfraude, gevaar gezondheid, veiligheid, witwassen

Merken zijn beschermd in Nederland. Het is verboden merkartikelen na te maken en het is niet toegestaan om in valse merkartikelen te handelen. Inbreuken op intellectuele eigendomsrechten zijn uitgegroeid tot een fenomeen met internationale dimensies. Dit heeft niet alleen ernstige economische gevolgen, het brengt ook de consumentenbescherming in het gedrang. Merkvervalste goederen kunnen een gevaar opleveren voor de gezondheid. Denk hierbij aan het gebruik van medicijnen, parfums of cosmetica waar bij de productie giftige stoffen worden gebruikt, of gebrekkige auto- en fietsonderdelen. Ook de veiligheid kan in het geding zijn bij producten die op een ondeugdelijke manier zijn geproduceerd. Daarnaast wordt het geld dat ermee verdiend wordt in veel gevallen witgewassen.

Thema's DNB en AFM

De FIOD is belast met de opsporing op het gebied van diverse wettelijke regelingen die betrekking hebben op de financieel-economische ordening. In de beleidsbrief voor de bijzondere opsporingsdiensten⁶ zijn de thema's witwassen, integriteit financiële instellingen

⁶ Kamerstukken II 2010/11, 32715, nr. 1

(waaronder pensioenfondsen) en intermediairs benoemd. Andere thema's zijn beleggingsfraude en marktmisbruik.

Op het terrein van de financiële integriteit wordt een belangrijk deel van de zaken aangeleverd door de financiële toezichthouders De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Nadere concretisering van de onderwerpen waarop strafrechtelijk wordt ingezet vindt gemeenschappelijk plaats.

Op grond van het Convenant ter voorkoming van ongeoorloofde samenloop van bestuurlijke en strafrechtelijke sancties vindt afstemming plaats tussen het OM, AFM en de FIOD plaats over de wijze van afdoening van bepaalde overtredingen van de financiële toezichtwetgeving, waaronder op het terrein van marktmisbruik. Dit gebeurt indien er sprake is van recidive of wanneer er naar het oordeel van de AFM sprake is van een overtreding waarbij de specifieke omstandigheden van het geval (zoals de ernst van de overtreding, de mate van opzet en verwijtbaarheid en de omvang van de schade) daartoe aanleiding geven. In 2015 zijn geen nieuwe verdachten ingeschreven onder de toepasselijke bepalingen uit de Wet op het financieel toezicht.⁷ Eén zaak is in 2015 geseponeerd op grond van het ontbreken van voldoende wettig en overtuigend bewijs. Een andere verdachte van marktmisbruik is door de rechter vrijgesproken.

Thema's NZa

De NZa houdt toezicht op het gedrag van alle zorgaanbieders en zorgverzekeraars op de curatieve en langdurige zorgmarkt en kijkt of zij de wet naleven. De NZa stelt regels, budgetten en tarieven vast voor dat deel van de zorg dat is gereguleerd en stelt condities voor marktwerking vast. De NZa houdt toezicht op de Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg) en de Zorgverzekeringswet (Zvw). Op basis van de Wmg vindt afstemming plaats tussen de NZa, de FIOD en het OM. Deze afstemming ziet hoofdzakelijk op de keuze tussen afdoening in bestuurs- dan wel strafrecht van fraudesignalen in relatie tot declaratiegedrag van zorgaanbieders.

Thema uitgelicht: Faillissementsfraude⁸

Bij de (programmatische) aanpak van dit onderwerp ligt de nadruk op de versterking van de handhavingssketen, zowel aan de voor- als achterkant. Aan de voorkant betekent dit het continueren en verbeteren van de samenwerking met de curatoren, RC's insolventie, KVK en met de Belastingdienst. Aan de achterkant gaat het om het verrichten van opsporingsonderzoeken voor die gevallen waarin het strafrecht aan zet is. Het FP en de FIOD richten zich op de complexe, grotere zaken. Ruim 10 procent van de beschikbare opsporingscapaciteit van de FIOD is in 2015 op dit thema ingezet.

Bij bepaalde fraudefenomenen is niet zozeer het aantal parketnummers (verdachten) interessant maar zijn ook andere grootheden relevant om de kwaliteit en kwantiteit van inzet strafrecht te kunnen duiden. Faillissementsfraude is zo'n thema. Hierbij is het aantal faillissementen de grootste gemene deler. Bij dit onderwerp is bovendien relevant om de gezamenlijke inspanningen van opsporingsdiensten (politie en FIOD) te betrekken in de bestrijding van het fenomeen. Een fraudeur houdt zich niet aan de indeling horizontaal en

⁷ Artikelen 5:56, 5:57, 5:58 en 5:58a van de Wet op het financieel toezicht.

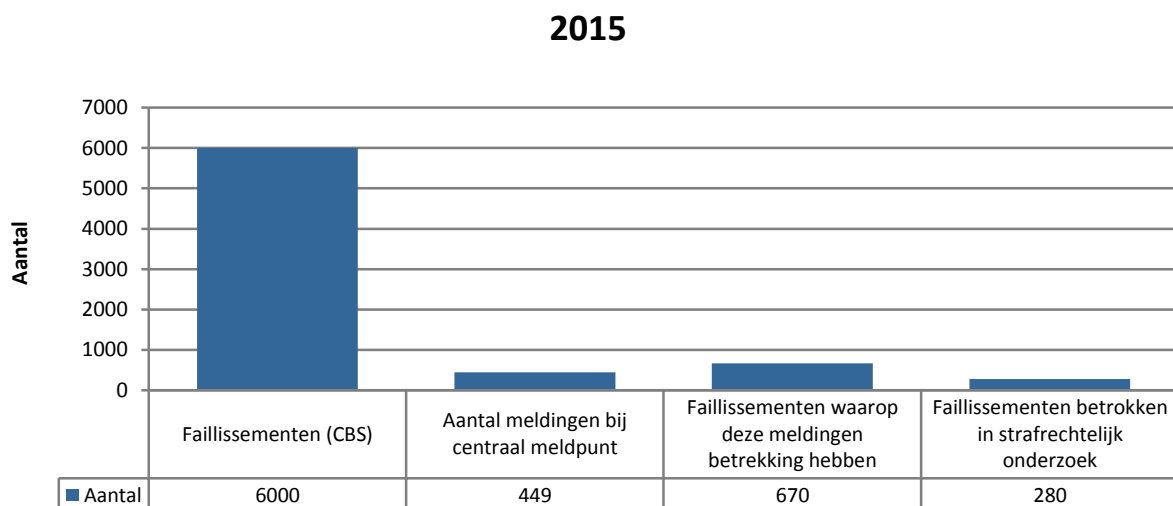
⁸ Faillissementsfraude kan zowel horizontale als verticale fraude betreffen.

verticaal. Bij faillissementsfraude is immers vrijwel altijd de staat (fiscus) maar ook particulieren en bedrijven benadeeld. Zowel politie als FIOD zijn actief en aan de zijde van het OM alle parketten.

Het aantal faillissementen in Nederland is in 2015 sterk gedaald ten opzichte van vorig jaar en de inspanningen van het OM zijn enigszins toegenomen. De 'pakkans' is daarmee beduidend en aantoonbaar hoger geworden. Het totaal aantal parketnummers, omgerekend naar aantal betrokken faillissementen in strafzaken, levert over 2015 onderstaand beeld op. (bron eerste kolom: CBS (aantal is zonder natuurlijke personen-zonder-onderneming); tweede en derde kolom centraal meldpunt faillissementsfraude; vierde kolom cijfers OM). Het verschil tussen de tweede en derde kolom wordt erdoor verklaard dat een melding betrekking kan hebben op meerdere faillissementen.

Hierbij wordt opgemerkt dat ruim een derde van het geheel is opgespoord door de FIOD en vervolgd door het Functioneel Parket (de complexe zaken). Twee derde is door de politie opgespoord en door de arrondissementsparketten vervolgd.

Figuur 2 Aantallen faillissementen betrokken in strafrechtelijk onderzoek

4 Horizontale fraude

De aanpak van horizontale fraude, waarbij niet de overheid maar burgers of bedrijven worden benadeeld, is vanaf 2015 opgenomen in de Veiligheidsagenda 2015-2018 voor de politie⁹ en heeft daarmee vier jaar prioriteit. Het is voor het eerst dat fraudebestrijding op deze manier afzonderlijk en expliciet is benoemd als doelstelling voor de politie. Daarmee is ook gemarkeerd dat dit segment fraude geconcentreerde aandacht dient te krijgen van de politie.

De registratiesystemen bij politie en OM zijn op de fraudethema's uit de Veiligheidsagenda gesynchroniseerd zodat resultaten beter vergeleken kunnen worden en op termijn eenduidigheid in de prestaties kan worden bereikt.

In het kader van de bestrijding van horizontale fraude is met name de uitvoering van voornoemde Veiligheidsagenda door de politie van groot belang. In die agenda is de kwantitatieve doelstelling voor de politie vastgelegd voor de jaren 2015 tot en met 2018. Dit betreft minimumaantallen. De in deze fraudemonitor getoonde cijfers hebben, tenzij anders aangegeven, betrekking op *parketnummers*, dat wil zeggen aantallen verdachten die bij het OM zijn geregistreerd en waaraan een fraudefeit is gekoppeld. Ten behoeve van kwalificatie van de delicten is noodzakelijk dat naast het bijhouden van (algemene) fraudefeiten (artikelen 225, 326 Sr. etc.) ook kenmerken worden toegekend zodat inzichtelijk is welk type fraude het betreft (bijvoorbeeld verzekeringsfraude, acquisitiefraude etc.). In het OM-jargon is dat het (handmatig) toekennen van een *maatschappelijke classificatie*. Voor monitoring van de resultaten van de strafrechtelijke aanpak van horizontale fraude wordt met name gekeken naar de parketnummers die voorzien zijn van een maatschappelijke classificatie horizontale fraude.

Figuur 3 Minimum aantallen horizontale fraude zoals neergelegd in de Veiligheidsagenda

Jaar	2015	2016	2017	2018
Aantal parketnummers	1500	1600	1900	2300

Van belang is ook te realiseren dat deze cijfers in de Veiligheidsagenda specifiek zien op opsporing door de politie. Naast de politie zijn ook andere opsporingsdiensten actief op het domein van horizontale fraude zoals de Douane en de Koninklijke Marechaussee (KMar). Van alle zaken is het OM de vervolgende instantie. Hierna wordt vooral dieper ingegaan op de zaken die afkomstig zijn van de politie. Deze worden ook in het bredere kader van alle aangeleverde zaken horizontale fraude geplaatst.

Inval autobedrijf na fraude met kilometerteller

21 december 2015 | AP Noord-Nederland

De politie heeft donderdag aan De Huizen een inval gedaan in een autobedrijf van een 32-jarige man uit Zwartemeer. Hij wordt ervan verdacht dat hij een auto heeft verkocht waarbij de kilometerstand is teruggedraaid.

⁹ Kamerstukken II 2014/15, 28 684, nr. 412

Daarvan deed een gedupeerde begin december aangifte bij de politie. Deze had bij het bedrijf een auto gekocht, waarvan na de koop bleek dat de teller was teruggedraaid.

Intussen was ook een risicomelding vanuit de Dienst Justis, afdeling Toezicht Rechtspersonen, Analyse, Controle en Kennisgeving (TRACK) gedaan. De melding betrof een verhoogd risico op misbruik van rechtspersonen. In deze risicomelding werd onder meer aangegeven dat de man uit Zwartemeer bestuurder is en/of betrokken is bij een aantal stichtingen en bij dit autobedrijf. De verdachte heeft antecedenten op het gebied van fraude, waaronder faillissementsfraude.

Vanwege de risicomelding van TRACK en de aangifte is besloten tot een doorzoeking van het bedrijf om te voorkomen dat er meer klanten de dupe worden van deze vorm van fraude door dit bedrijf.

Tijdens de doorzoeking, waarbij financieel en digitale rechercheurs aanwezig waren, is onder meer de administratie van het bedrijf in beslag genomen. Deze zal nu worden onderzocht, even als een in beslag genomen computer. Tijdens deze doorzoeking is door de rechter-commissaris besloten om eveneens doorzoeking te doen in een woning waar de 32-jarige verdachte verbleef. Dit betrof een eveneens een woning in Zwartemeer. Ook hier is een computer en administratie in beslag genomen.

Zodra dit onderzoek is gedaan worden aanhoudingen niet uitgesloten. In overleg met de Kamer van Koophandel zal worden gekeken naar de mogelijkheid om dit bedrijf als rechtspersoon te laten uitschrijven.

De Dienst Justis, onderdeel van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, voert de Wet controle op rechtspersonen uit. Het doel van deze wet is voorkomen en bestrijden dat er misbruik wordt gemaakt van rechtspersonen (bedrijven). Deze controle draagt bij aan een structurele bestrijding van financieel-economische criminaliteit. Door bedrijven vaker te controleren op mogelijk misbruik, kunnen handhavende instanties sneller optreden.

Instream van zaken

In 2015 zijn in totaal circa 3400 verdachten van een feit¹⁰ met betrekking tot horizontale fraude in behandeling gekomen bij het OM. In het kader van de monitoring van de resultaten horizontale fraude is afgesproken dat alleen verdachten meetellen die zijn voorzien van een (nieuwe) exclusieve maatschappelijke classificatie horizontale fraude. In 2015 waren dat er 2419. Voor de monitoring van de prestaties van de Veiligheidsagenda geldt daarnaast dat het moet gaan om verdachten die *door de politie* zijn aangeleverd en voorzien van een classificatie horizontale fraude. In 2015 waren dat 2077 verdachten (de overige 342 dus van andere opsporingsdiensten).

Hieronder is schematisch weergegeven hoeveel parketnummers met een horizontale fraudefeit in 2015 zijn ingeboekt bij het OM (eerste kolom). Vervolgens is aangegeven welk deel daarvan viel binnen de specifieke categorieën horizontale fraude zoals die in de Veiligheidsagenda zijn benoemd (voorzien van een nieuwe classificatie horizontale fraude; kolom twee). Aangezien de Veiligheidsagenda voor wat betreft fraude ziet op de opsporing door de politie is in kolom drie aangegeven welke parketnummers met primair een

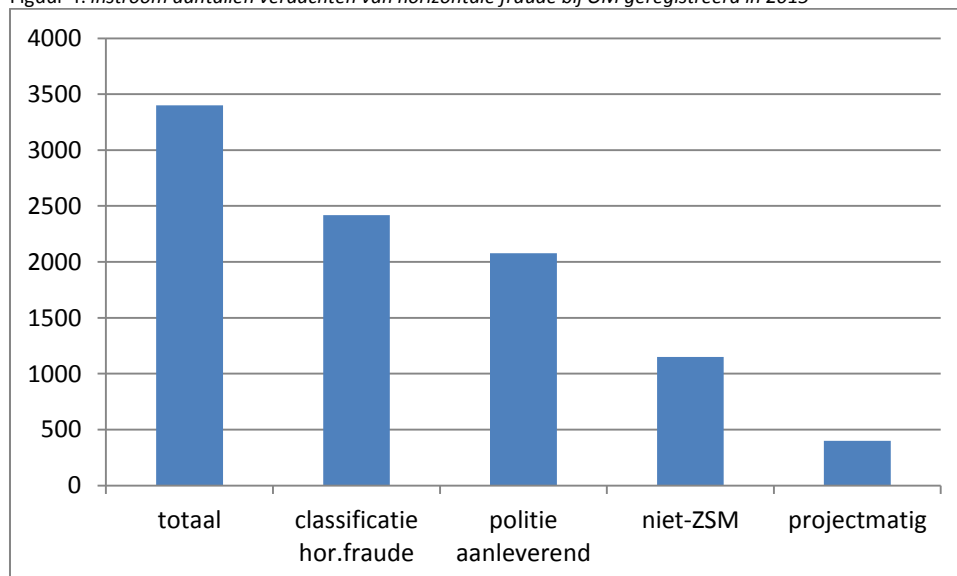
¹⁰ Het gaat hier overwegend om verdachten bij de arrondissementsparketten geregistreerd met een strafbaar feit zoals valsheid in geschrift (art 225 Sr), oplichting (art 326 Sr), faillissementsfraude (340 Sr e.v.). In dit getal zijn *niet* meegeteld de circa 600 verdachten van het 'betalen' met vals geld (art. 208, 209, 210, 213 Sr). Dit betreft veelal heterdaad situaties die de politie en het OM gezien de aard en omvang van het delict een enigszins vertekend beeld voor deze monitor kunnen opleveren. Daarom worden ze in deze monitor verder buiten beschouwing worden gelaten.

fraudefeit en voorzien van een juiste classificatie zijn aangeleverd door de politie (de rest is dus door andere diensten zoals Douane, KMar etc. aangeleverd).

In de vierde kolom blijkt – op basis van een analyse van het aanleverende politieonderdeel en afdoend OM-onderdeel – dat ongeveer de helft van alle door de politie aangeleverde nummers in de ZSM-sfeer¹¹ wordt afgedaan: snelle en effectieve afdoening bij relatief eenvoudige feiten. Een gering deel van de door politie aangeleverde zaken die hebben geleid tot een fraudeparketnummer en die geen ZSM-zaken waren, betrof projectmatige onderzoeken waar ook meer specialistische kennis van fraude werd ingezet (vijfde kolom)¹². Dit deel betreft zaken waar het opsporingsonderzoek doorgaans uitgebreider is. Hier wordt het effect van het onderzoek en de afdoening planmatig bij elke zaak afzonderlijk bepaald. Identiteitsfraude via internet, hypotheekfraude vastgoedfraude of fraude met online handel zijn voorbeelden van fraudevormen die buiten de ZSM-werkwijze of projectmatig worden aangepakt.

Tot de projectmatige zaken behoren ook de zaken waarbij het strafrecht gericht aanvullend aan andere, civiele, fiscale en bestuurlijke middelen wordt ingezet. Te denken valt hierbij aan een deel van de faillissementsfraudezaken waarbij het OM participeert in de zogenoemde fraudesprekuren met RC's en curatoren en zaken die vallen binnen de thema's die bijvoorbeeld met de verzekeringsbranche zijn afgesproken. Van deze zaken kan worden gezegd dat de kwaliteit in de zin van het beoogde effect per strafzaak het hoogst is.

Figuur 4: instroom aantallen verdachten van horizontale fraude bij OM geregistreerd in 2015

Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude

Zoals eerder gemeld zijn de nieuwe maatschappelijke classificaties pas begin 2015 ingevoerd. Bedoeling van toekenning van die classificaties aan verdachten is om overzicht van en inzicht in zowel het totaal van het aantal gevallen horizontale fraude dat behandeld wordt, als van de specifieke onderverdeling binnen de horizontale fraude te krijgen.

¹¹ Het OM werkt met verschillende processtromen, ook wel werkomgevingen genoemd. Fraudezaken die projectmatig worden aangepakt, worden verwerkt in de werkomgeving 'Ondermijning'. Veel voorkomende criminaliteit, waarbij sprake is van een beperkte opsporingsinzet en waarop een snelle en specifieke strafrechtelijke interventie volgt, wordt verwerkt in de werkomgeving Interventies of 'ZSM'.

¹² Dit getal is bij benadering.

Vanwege het feit dat nog een deel van de verdachten onder de oude classificaties is ingeboekt en soms nog onwennigheid bestaat met de nieuwe classificaties, kan geen eenduidig beeld van de onderverdeling naar categorie worden gegeven van de 2077 verdachten die door de politie zijn aangeleverd en voorzien van nieuwe classificatie horizontale fraude. Aangezien het wel de ambitie is om dat onderscheid in een volgende monitor te kunnen bieden en nu reeds wel enige indrukken kunnen worden opgedaan uit de beschikbare cijfers wordt hier een eerste overzicht gegeven¹³. Direct valt op dat nog veel op de categorie 'overig' is geboekt. Daar zijn verschillende verklaringen voor. Dit kunnen verdachten betreffen die vallen onder de andere categorieën horizontale fraude, maar (nog) niet specifiek geclassificeerd zijn. Het kan gaan om gevallen die niet eenduidig onder een van de hoofdclassificaties te scharen zijn (bijvoorbeeld entreekaartjes bij een concerthal). Ook kan het regio-specifieke zaken betreffen. Denk daarbij aan zaken in het kader van een projectmatige regionale aanpak van bepaalde groepen daders of de aanpak van fraudevormen die samenhangen met bepaalde voor een arrondissement specifieke geografische of infrastructurele kenmerken, zoals lucht- of zeehavens of landsgrenzen.

Figuur 5: Onderverdeling naar afzonderlijke categorieën horizontale fraude

	Regionale eenheden NP
Horizontale fraude	
Krediet- hypotheek- en depotfraude	130
Fraude met betaalproducten (o.a. skimming, phishing e.d.)	95
Fraude met betaalproducten (geldezel)	82
Verzekeringsfraude of assurantiefraude	43
Telecomfraude	17
Faillissementsfraude	126
Acquisitiefraude	5
IE-fraude / namaakgoederen	42
Vastgoedfraude	4
Kilometertellerfraude	3
Fraude in de zorg (incl. pgb)	18
Fraude met online handel	89
Voorschotfraude	2
Identiteitsfraude (algemeen)	184
Identiteitsfraude (via internet)	30
Fraude Overig	1.361

Gevangenisstraffen tot 48 maanden voor acquisitiefraude geëist

28 januari 2016 - Functioneel Parket

Het *Functioneel Parket* eiste vandaag in de *rechtbank* in Almelo een gevangenisstraf van 48 maanden waarvan 8 maanden *voorwaardelijk* tegen de leider van een organisatie die volgens het OM was opgezet om

¹³ Voor figuur 5 is gekeken naar alle correct toegekende nieuwe maatschappelijke classificaties. Het is mogelijk om aan elk ten laste gelegd feit aan een verdachte (parketnummer) een aparte maatschappelijke classificatie toe te kennen. Met andere woorden, aan een parketnummer kunnen meerdere maatschappelijke classificaties worden gekoppeld. Daardoor ligt het totaal van deze tabel iets hoger dan de 2077 uit de vorige tabel. Voor het tellen van behalen doelstelling uit veiligheidsagenda wordt immers uitsluitend gekeken naar unieke parketnummers met een of meer correct toegekende maatschappelijke classificaties horizontale fraude.

acquisitiefraude te plegen. Tegen een facilitator eiste de *officier van justitie* 20 maanden waarvan 5 maanden voorwaardelijk. Als bijzondere voorwaarde eiste de officier van justitie dat de oprichter en facilitator zich onthouden van acquisitiewerkzaamheden en als bijzondere straf dat zij worden ontzet uit het recht op te treden als bestuurder in de komende 5 jaar. Naast de *verbeurdverklaring* van alle in beslaggenomen (woning, auto's, sieraden, bankrekeningen) en niet in *beslag* genomen (zalen- en partycentrum in Turkije) voorwerpen kondigt hij een ontnemingsvordering aan, misdad mag niet lonen. Het geschatte benadeelde bedrag bedraagt 2,9 miljoen euro.

Werkwijze

Eind 2014 hield de *FIOD* tijdens een internationale actie in Nederland en Bulgarije in totaal dertien personen aan. Het strafrechtelijk onderzoek richtte zich op een vermoedelijk criminele organisatie die zich vanaf 2010 bezighield met acquisitiefraude en het witwassen van de inkomsten daaruit. De organisatie benaderde diverse ondernemers actief, omdat hun bedrijfsgegevens gratis op een website zouden staan vermeld met de boodschap dat de advertentieplaatsen niet langer gratis werden aangeboden en de vraag of de ondernemer akkoord zou gaan met een betaalde verlenging. Wanneer de ondernemers aangaven hier niet op in te willen gaan, werden zij verzocht een fax te ondertekenen en terug te sturen om de automatische verlenging *stop* te zetten. In werkelijkheid tekenden zij voor een nieuwe overeenkomst voor een bepaalde periode, zo blijkt uit het onderzoek door de *FIOD*.

Strafmotivering

“Bij het bepalen van de door mij passend en geboden geachte straffen heb ik rekening gehouden met de hoogte van het nadeelbedrag, de duur van de periode waarin de strafbare feiten werden gepleegd, de rol van de verdachten binnen de criminele organisatie en de inktvlekwerking van de criminele organisatie. Ten aanzien van de eerste twee factoren geldt dat in de periode 2010 tot en met 2014 vooral midden en kleinbedrijven zijn benadeeld voor een bedrag van circa 2,9 miljoen euro. Daarnaast is getracht nog meer bedrijven op te lichten voor eveneens hoge bedragen.” aldus de *officier van justitie* “De criminele organisatie maakte daarbij gebruik van valse namen, valse adresgegevens en van vennootschappen die ingezet werden om het verkregen geld weg te sluisen en het zicht op de eindbestemming daarvan weg te nemen. De vennootschappen werden op naam gezet van zogenaamde katvangers. Op die wijze trachtten zij te voorkomen dat hun handelen zou worden opgehelderd en dat de deelnemers zouden worden getraceerd. “De mist die zodoende door de organisatie werd gecreëerd heeft er toe geleid dat het onderzoek door de *FIOD* tijdrovend en dus veel (belasting)geld heeft gekost. De geraffineerde wijze waarop de strafbare feiten werden gepleegd vormt voor mij een zwaarwegende factor bij het bepalen van de straf”, aldus de officier.

Behalve gevangenisstraffen tegen de leider van de organisatie en de facilitator, eiste de officier ook straffen tegen een bedrijfsleider en verkoper. Zij hoorden 12 maanden gevangenisstraf waarvan 3 *voorwaardelijk* en 120 dagen gevangenisstraf waarvan 90 dagen voorwaardelijk met een *werkstraf* van 120 uur tegen zich eisen.

De *rechtbank* doet over 2 weken uitspraak. De officier van justitie verzoekt de rechtbank om openbaarmaking van de uitspraak in een huis-aan-huisblad in de provincie Groningen op kosten van de veroordeelde.

Fraude ondermijnt het vertrouwen in het handelsverkeer

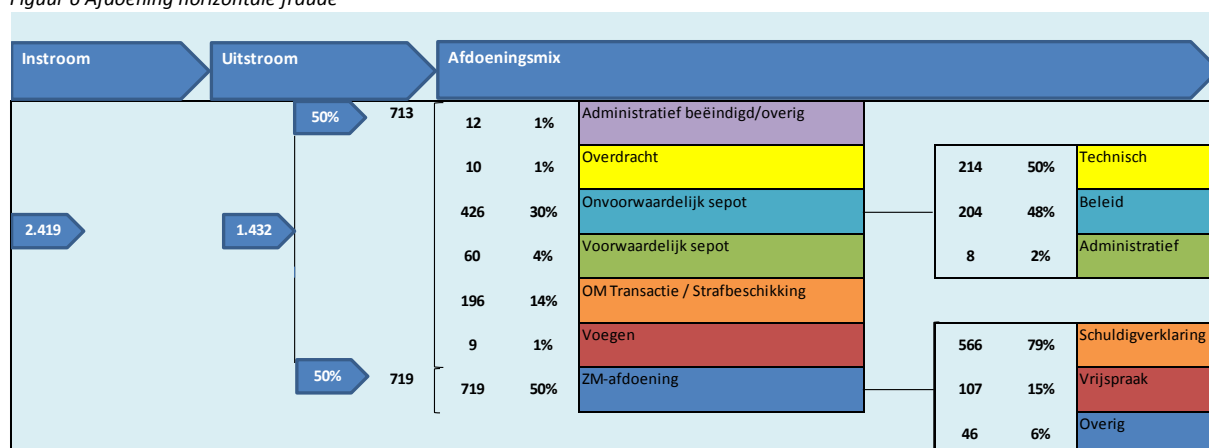
Ondernemers hebben ook zelf een belangrijke taak bij het voorkomen van fraude. Facturen moeten altijd goed gelezen en gecontroleerd worden. Soms gaan fraudeurs zo slinks en professioneel te werk dat eventuele fraude moeilijk te herkennen is. Fraude kan het vertrouwen in het handelsverkeer ondermijnen.

Uitstroom van zaken

Ook hier geldt dat het OM bijhoudt hoe het de zaken afdoet. Kort gezegd: wat het OM er mee gedaan heeft, van sepot tot zaak op zitting. Verderop is het overzicht van die afdoeningsmodaliteit schematisch weergegeven. Opgemerkt wordt dat het getal instroom (2419) ziet op verdachten afkomstig uit zaken van diverse opsporingsdiensten die voorzien zijn van een nieuwe maatschappelijke classificatie horizontale fraude die in het jaar 2015 in de OM-systemen zijn geregistreerd. Opsporing en vervolging is een continu proces waarbij verdachten het hele jaar door ‘instromen’. Dit betekent ook hier dat de in 2015 afgedane zaken niet per se de in datzelfde jaar ingestroomde zaken betreffen. Sommige zaken lopen over de jaarwisseling heen of duren nu eenmaal langer dan een jaar om te behandelen. Onderstaande cijfers bieden dus vooral een globaal inzicht over de trend van instroom en afdoening. Aangezien de meting gestart is per 1 januari 2015 is het eerste instroomgetal dat hier wordt weergegeven enigszins vertekend. Het instroomcijfer zegt iets over het aantal nieuwe zaken dat door de politie is aangeleverd in 2015. Het afdoeningsgetal zegt iets over het door het OM afgedane zaken in dat jaar.

Met 50% worden relatief veel zaken via de rechter afgedaan, waarvan 79% in een schuldigverklaring resulteert. Het aantal vrijspraken ligt met 15% iets hoger dan bij misdrijfzaken in zijn totaliteit. Van de door het OM afgedane zaken is 30% afgedaan met een onvoorwaardelijk sepot. 48% van de onvoorwaardelijke sepot was op grond van beleidsmatige keuzes in de zaak. Dat betekent dat het OM op inhoudelijke gronden besluit dat inzet van het strafrecht niet opportuun is. In 50% procent van de onvoorwaardelijk sepot zaken was sprake van een technisch sepot, bijvoorbeeld omdat het ontbrak aan voldoende wettig en overtuigend bewijs.¹⁴

Figuur 6 Afdoening horizontale fraude

¹⁴ Dit laatste percentage is hoger dan het gemiddelde bij misdrijfzaken. Het OM zal de ontwikkeling van dit percentage bij de volgende Fraudemonitor bezien.

5 Straffen

In onderstaande tabel zijn de gegevens over afdoening in geaggregeerde vorm weergegeven. De gegevens zijn uitgesplitst naar afdoeningen door het OM en afdoeningen door de rechter. Daarin is het aantal zaken benoemd waarin een vrijheidsstraf, taakstraf, boete of schademaatregel is opgelegd. Hierbij moet worden opgemerkt dat in één zaak meerdere schademaatregelen kunnen worden opgelegd. Ook is het mogelijk dat een vrijheidsstraf in combinatie met een taakstraf of geldboete wordt opgelegd. De som van de vrijheidsstraffen, taakstraffen, geldboetes en schademaatregelen is daardoor hoger dan het aantal strafopleggingen.

	Horizontale Fraude	Verticale Fraude
Instroom	2.419	1.176
Uitstroom	1.432	944
<i>OM-afdoeningen</i>		
Administratief beëindigd	12	0
Overdracht	10	16
Onvoorwaardelijk Sepot	426	324
Voorwaardelijk Sepot	60	42
OM-strafbeschikking	133	24
OM-transactie	63	114
Voegen	9	13
<i>Afdoening door de rechter</i>		
Strafoplegging	555	328
Schuldigverklaring zonder oplegging straf of maatregel	11	17
Ontslag van alle rechtsvervolging	-	2
OM niet ontvankelijk	5	12
Vrijspraak	107	42
Overig (veelal ter terechtzitting gevoegd)	41	10
Vrijheidsstraf	325	222
Taakstraf	290	173
Geldboete	84	29
Schademaatregel	103	16